

Hadrianopolis Antik Kenti Mozaiklerinden Tavus Kuşlu Mozaik Betimlemesinin Çağdaş Sanata Aktarımı ve Sembolik Bir Değerlendirmesi

The Transference of the Peacock Mosaic Depiction from the Mosaics of the Ancient City of Hadrianopolis into Contemporary Art and Its Symbolic Evaluation

Eda ÖZ ÇELİKBAŞ - Sebahat KILIÇ BÜLBÜL*

(Received 05 May 2025, accepted after revision 05 October 2025)

Öz

Bu araştırma, Karabük ili Eskipazar ilçesi sınırlarında yer alan Paphlagonia Hadrianopolisi Antik Kenti'nde ortaya çıkarılan Kuzeybatı Nekropol Kilisesi'ne ait tavus kuşlu mozaik panosunun çağdaş sanat anlayışıyla yeniden yorumlanmasını konu almaktadır. Antik dönemde ölümsüzlük, yeniden doğuş ve cennet kavramlarıyla ilişkilendirilen tavus kuşu figürü, Bizans mozaik sanatında önemli bir ikonografik simgedir. Çalışmanın amacı, bu tarihi mozaik'in sembolik anlamını koruyarak, çağdaş malzeme ve tekniklerle yeniden üretilmesi olmuştur.

Orijinali doğal taş tesseralardan oluşturulan; Bema panelinde tavus kuşu figürlü, refrigerium sahnesinin işlendiği pano, 220 x 130 cm ölçülerinde olup güncel bir sanat yaklaşımıyla cam mozaik (cam tessera) tekniğiyle yeniden üretilmiştir. Cam tessera; renk zenginliği, ışık geçirgenliği, kolay biçimlendirme ve hijyenik özellikleri nedeniyle tercih edilmiştir. Uygulama, Karabük Üniversitesi Safranbolu Şefik Yılmaz Dizdar Meslek Yüksekokulu Geleneksel El Sanatları Bölümü öğrencileri tarafından "Vitray" dersi kapsamında gerçekleştirilmiştir.

Yeniden yapılan mozaikte ölçüler 277 cm x 196 cm ölçülerinde olup tasarımı orijinaline uygun olarak yapılmıştır; iki simetrik tavus kuşu ve ortada üzüm salkımı taşıyan antik kap motifi yer almaktadır. Bizans ikonografisine göre kutsal suyu ve ebedi yaşamı simgeleyen bu kompozisyon, cam malzemenin parlaklığıyla farklı bir çağdaş estetik kazanmıştır. Pano, kazı alanının dokusuna uygun biçimde sergilenmek üzere monte edilmiştir. Monte sistemi özel bir demir tasarımla çalışmanın sürdürülebilir olması açısından en dayanıklı şekilde mozaik yerleştirilerek ortaya çıkarılmış; antik kentin kazı alanındaki özel deponun ön cephesine halka açık bir alana yerleştirilmiştir.

Bu çalışma, geleneksel mozaik sanatının çağdaş sanatla buluştuğu disiplinler arası bir örnek oluşturmıştır. Kültürel mirasın korunmasıyla birlikte, cam mozaik tekniği sayesinde tarihsel bir motif günümüz sanatına taşınmış ve estetik süreklilik sağlanmıştır. Uygulanabilirlik konusunda da antik bir sahne günümüzde de çağdaş olabilmek özelliğini mozaik sanatı ile de günümüze yansıtmıştır.

Anahtar Kelimeler: Paphlagonia Hadrianopolis, Bizans Sanatı, mozaik, tavus kuşu sembolizmi, cam tessera, çağdaş sanat, kültürel miras, yeniden yorumlama.

Abstract

This study focuses on the reinterpretation of the peacock mosaic panel discovered in the Northwest Necropolis Church of the ancient city of Paphlagonia Hadrianopolis, located within the borders of Eskipazar district in Karabük province, through a contemporary art perspective. In antiquity, the peacock was associated with concepts such as immortality, rebirth, and paradise, making it a significant iconographic symbol in Byzantine mosaic art. The aim of this work is to reproduce the historical mosaic using modern materials and techniques while preserving its symbolic meaning. The original panel, made of natural stone tesserae and depicting a refrigerium scene with a peacock figure on the bema panel, measures 220 x 130 cm. In the reinterpretation, the panel was reproduced using the glass mosaic (glass tessera) technique within a contemporary art approach, measuring 277 x 196 cm. Glass tesserae were chosen for their rich color variety, light permeability, ease of shaping, and hygienic qualities.

* Eda Öz Çelikbaş, Karabük Üniversitesi, SFTGSTF., Resim Bölümü, Karabük, Türkiye. <https://orcid.org/0000-0002-5243-7242>. E-posta: edaoz@karabuk.edu.tr

Sebahat Kılıç Bülbül, Karabük Üniversitesi, SFTGSTF., Geleneksel Türk Sanatları Bölümü, Karabük, Türkiye. <https://orcid.org/0000-0001-7498-2551>. E-posta: skilic@karabuk.edu.tr

Bu çalışma Karabük Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi tarafından KBÜBAP-24- ABP-007(D6) kodu ile desteklenmiştir. BAP Birimi'ne desteği için teşekkür ederiz.

The project was carried out by the students of the Department of Traditional Handicrafts at Karabük University Safranbolu Şefik Yılmaz Dizdar Vocational School within the scope of the "Stained Glass" course. The design, faithful to the original, features two symmetrical peacocks and an ancient krater motif carrying a bunch of grapes at the center. According to Byzantine iconography, this composition symbolizes holy water and eternal life, gaining a modern aesthetic dimension through the brilliance of glass material. The panel was installed in harmony with the archaeological site's texture. A special iron mounting system was designed to ensure sustainability and durability. The mosaic was placed on the front façade of the site's storage area, accessible to the public.

This study represents an interdisciplinary example of the intersection between traditional mosaic art and contemporary art. Alongside the preservation of cultural heritage, the use of the glass mosaic technique has carried a historical motif into contemporary art, ensuring aesthetic continuity. The reinterpretation of an ancient scene within a modern context also demonstrates the timeless and universal nature of mosaic art.

Keywords: Paphlagonia Hadrianopolis, Byzantine Art, mosaic, peacock symbolism, glass tessera, contemporary art, cultural heritage, reinterpretation.

Giriş

Hadrianopolis Antik Kenti, "Paphlagonia Hadrianopolis'i" olarak adlandırılır. Kuruluş tarihi İÖ 1. yüzyıla işaret etmektedir. Hadrianopolis, Güney Paphlagonia ile Bithynia bölgeleri arasında yer alan; Roma İmparatoru Hadrianus'un (İS 117–138) imar faaliyetlerinde bulunduğu ve kente adını verdiği bir yerdir (Çelikbaş 2021: 166). Günümüzde Karabük ili, Eskipazar ilçesi merkezinin 3 km batısında; Budaklar Köyü ve Hacamatlar Mahallesi arasındaki büyük bir vadide yer almaktadır (Res. 1). Hadrianopolis antik kenti Paphlagonia Bölgesi'nin önemli bir piskoposluk merkezidir. Günümüz Türkiye'si'nin coğrafi önemi gibi döneminin Galatia, Paphlagonia ve Bithynia bölgelerinin birleştiği noktada yer almasından dolayı oldukça önemli bir konuma sahiptir (Verim 2022: 183).

Resim 1

Paphlagonia Hadrianopolis'i, Hadrianopolis Antik Kenti, Karabük, Türkiye. <https://www.elmas67.com/gec-roma-antik-donem-zonguldak> (Erişim Tarihi: 03.05.2024).

Hadrianopolis kenti, tarihsel olarak Güneybatı Paphlagonia Bölgesi'nde yer alan bir kenttir. Geç Hellenistik, Roma ve Erken Bizans Dönemleri'nde yerleşim yeri olarak kullanılmıştır. Paphlagonia şehirleri çekirdek merkeze ve bölge çevresinde yoğunlaşan khoraya sahiptir (Çelikbaş 2021: 167). Mozaik kelimesi sözlük anlamında çeşitli renkleri kapsayan küçük, kesilmiş ya da kırılmış taş, cam, ya da pişmiş toprak parçalarının yan yana getirilmesiyle oluşturulan; duvar, döşeme, kompozisyon ve süsleme sanatı olarak geçer (TDK 2025). Resim sanatı tarihine bakıldığında duvar ve tuvalden önce ilk resim örneklerini mozaikler oluşturmaktadır. Mozaikler tarih öncesi dönemden günümüze ulaşmış olan en önemli sanat nesnelerinden biridir. Tuval resmine geçmeden önce resim sanatı tarihi repertuarlarında önemli yere sahip olan mozaikler genelde arkeoloji biliminde önemli bir buluntu grubunu oluşturmaktadır. Bu çalışmada yer verilecek olan Paphlagonia Hadrianopolisi, Türkiye Karabük ili Eskipazar ilçesi Hadrianopolis antik kenti; Kuzeybatı Nekropol Kilisesi mozaiklerine, bu mozaik eserinin günümüz mozaik sanatı ile çağdaş sanat kapsamında yeniden yorumlanması amaçlanmıştır.

Kuzeybatı Nekropol Kilisesi, Karabük ili Eskipazar ilçesinde bulunan Göksu Çayı'nın 300 m batısında kaya mezarlarının da olduğu yüksek bir kayalık eteklerinde, Hadrianopolis antik kenti Hamam B yapısının 15-20 m uzağında konumlanmıştır (Çelikbaş - Verim 2022: 60). Hadrianopolis Kuzeybatı Nekropol Kilisesi Erken Bizans Dönemi'nin mimari özelliklerini yansıtan yapılardan biridir. Bunun yanı sıra kentte bilimsel kazı çalışmaları sistematik şekilde

yapılan ilk yapı olma özelliği de taşımaktadır. Kilise kazı çalışmaları 2017 yılında başlamıştır. 2021 yılında da tamamen kazısı bitmiştir. Kazı çalışmaları sonucunda, kilisenin tarihlendirilmesi İS 2. veya 3. yüzyıla ait bir Roma Dönemi yapısı olabileceği düşünülmüştür. Kazılarda iki ayrı döneme ait evresi olduğu tespit edilmiştir. Mevcut kalıntılardan kilisenin ilk olarak İS 4. yüzyıl sonu veya 5. yüzyıl ortasında inşa edildiği, 5. yüzyıl ortası civarında yıkıldığı ve 6. yüzyıl ilk çeyreğinde yeniden inşa edildiği anlaşılmaktadır (Çelikbaş - Verim: 2024: VII; Oyarçin - Kızıyalçın Oyarçin 2024: 104-127).

Mozaik sanatı tarihsel süreçte pek çok coğrafyada çeşitli amaçlarla kullanılmıştır. Kimi zaman salonlarda, kimi zaman villalarda, kimi zaman agoralarda ve zemin döşemeleri olarak pek çok mimari alanda ve de sanat eseri olarak karşımıza çıkan mozaik süslemeler; süsleme öğelerinin ya da mimari parçaların ötesinde; sanat tarihinde özellikle de resim sanatı tarihinde en geleneksel üslubuyla günümüz çağdaş resim sanatında tuval resminin yerini tutmaktaydı. Araştırmada Hadrianopolis Kuzeybatı Nekropolü'nde ortaya çıkarılmış olan tavus kuşlu mozaik döşeme orijinalinden kopmadan yeniden günümüz mozaik sanat pratiğinde yeniden bir pano çalışılmıştır. Doğal taş tesseralardan (antik dönemde kullanılan mozaik taşının her bir birimine verilen isim) yapılmış olan orijinal mozaikten kopmadan, araştırmada ortaya çıkarılan mozaik pano çalışmasında çağdaş bir malzeme olarak cam mozaikler yani cam tesseralar kullanılmıştır (Res. 2).

Resim 2

(Soldan Sağa) Antik Dönem Roma Tesserasına Örnek ve Çalışmada Kullanılan Cam Tessera (Çalışma Arşivi). <https://romamimarligi.wordpress.com/wp-content/uploads/2020/12/dscn6190.jpg> (Erişim Tarihi: 03.05.2024).

Cam tessera kullanımı oldukça hijyenik bir ortam sunmaktadır. Aynı zamanda şekil verilmesi, alternatif renk seçenekleriyle aslına en yakın renklerin elde edilmesi, kolay yapıştırılması ve yerleştirilmesi bakımından kolaylık sağlayan bir malzemedir. Antik dönem mozaikleri günümüzde geleneksel antik bir pratiktir. Günümüzde ise arkeolojik çalışmalarda restorasyon aşamasında geleneksel pratiklerden faydalanılmaktadır. Resim sanatında güncel olarak pek çok çağdaş teknik ortaya çıkmaktadır. Döneminin çağdaşı olan doğal taş tesseralar; döneminin imkanlarıyla ve sağlamlığıyla günümüzde de hala çağdaştır.

Çalışmada tercih edilen cam mozaik malzemesi, kısıtlı süre ve de kalabalık çalışma ortamında uygulamanın hızı ve de kolaylığı açısından önemlidir. Hadrianopolis antik kenti, özellikle mozaikleri ile son yılların dikkat çekici arkeolojik sit alanı, turizm ve kültürel gezi merkezi haline gelmiştir. “Karadeniz Bölgesi’nin Zeugma’sı” olarak da adlandırılan antik kent çok sayıda ve farklı yapılarda yer alan mozaikli buluntularıyla farklı mimari yapılara da ev sahipliği yapmaktadır (Res. 3).

Resim 3
Karadeniz'in Zeugması Hadrianopolis Antik
Kenti Dört Nehir Kilisesi Mozaiklerinden
Bir Kesit (Kazı Arşivi).

Kuzeybatı Nekropol Kilisesi mozaik panosu oldukça önemlidir. Kilisenin apsis kısmında zeminde balık pulu motifi, bemada panolar içinde simetrik karşılıklı duran iki tavus kuşu figürü ve ortasında kantharostan (antik kap formu) çıkan üzüm salkımı, yaprağı ve meyvesinin motifleri yer almaktadır. Aynı zamanda İncil'in yazarlarından Aziz Marcus'u sembolize eden aslan ve Aziz Lucas'ı sembolize eden boğa figürleri görülebilmektedir (Verim 2019: 283). Bazilikal planlı yapının iki farklı evresi olduğu bilinmektedir. Günümüzde apsis ve bema bölümlerinde teşhir edilen mozaikli zemin, yapının ilk evresine aittir. Kilisede yapılan araştırmalar ile ilk evresinin İS 4. yüzyıl, ikinci evresinin ise İS 6. yüzyıl olduğu tespit edilmiştir. Apsisinde balık pulu desenli mozaikler bema bölümünde ise geometrik, bitkisel ve hayvan figürlü süslemeler dikkat çekmektedir. Hadrianopolis Antik kentinde yer alan çok sayıda farklı figürler ve kompozisyonlardan oluşan mozaikli yapıların içinde en dikkat çekici ve bir bütün halinde ortaya çıkarılmış olanlardan bir tanesi de kuzeybatı Nekropol kilisesinin bema bölümünde yer alan tavus kuşlu mozaik panodur (Res. 4). Bema panelinde tavus kuşu figürlü, refrigerium sahnesinin işlendiği pano, 220 x 130 cm ölçülerindedir (Res. 4).

Resim 4
Hadrianopolis Antik Kenti Kuzeybatı
Nekropol Kilisesi Mozaikleri ve Ortada
Tavus kuşlu Mozaik (Kazı Arşivi).

Bu mozaik panolarda sadece tavus kuşlu mozaikler yer almaz. Aynı zamanda solda boğa figürlü, sağ tarafta aslan figürlü ve ortalarda geometrik motifli desenlerden oluşan bir zemin mozaik kompozisyonu yer alır. Zeminde tavus kuşlu mozaik kompozisyonunun üzerinde ise bir yazılı pano mozaik yer almaktadır. Bu yazı eski Grekçe'dir. Bema ve apsisin birleşiminde 125 x 45 cm

ölçülerinde bir vakıf yazıtı bulunmuştur. Yazıt şu şekildedir (Res. 5):

“ὕπερ εὐχῆς Σανψα καὶ παντῶν τῶν διαφερόντων αὐτῷ”

Resim 5

Kuzeybatı Nekropol Kilisesi Kullanım Amacı ve Mozaikleri Yaptıranlar Hakkında Bilgi Veren Mozaik Panosu (Kazı Arşivi).

Yazıt Türkçe’ye çevrildiğinde ‘Sanpsa’ isimli bir kişinin ailesinin iyiliği için mozaikleri yaptırmış olduğu anlaşılmaktadır. Mozaik panelde yer alan görseldeki tavus kuşu antik dönemde sıklıkla kullanılan bir cennet sembolüdür. Tavus kuşlarının öldükten sonra etleri geç çürümektedir. Bu özellikten dolayı hem Roma’da hem de Bizans Dönemi’nde tavus kuşlarının ölümsüzlükle ilişkilendirilmesi sıklıkla dini yapılarda rastlanılan bir durumdur. Antik dönem sembolizminde tavus kuşlarının tüylerini dökmesinden sonra, yeniden çıkan tüylerinin tekrar eskisinden parlak ve güzel bir şekilde çıkması yeniden doğuşun sembolü olmuştur. Tavus kuşlarının kuyruklarının açılmasının ardından göz renkleri ve göz şekilleri değişir. Bu şekil antik dönemde gökyüzündeki yıldızların ve her an her yerde olan Tanrının ve kiliselerin sembolü olmuştur. Tavus kuşu cennet bahçesinde (Eden) yer alan kuşlardandır. Yeniden diriliş, ölümsüzlük ve iyi ruhların timsalidir. Anadolu’da eski insanlar tavus kuşu tüylerini toplayarak, evlerini nazara karşı koruduklarına inanırlardı.

Romalılar evlerinin bahçelerinde tavus kuşu bulundururlardı. Sonrasında bu inanış mezar odalarının duvarlarına da gösterişli tavus kuşu sembollerini yaptırmalarına sebep olmuştur. Bahçeli evler ve de tavus kuşu sembolü mezar süsleri aynı zamanda zenginlik timsalidir (Çetin 2017: 8).

Bulgular

Hadrianopolis antik kenti Kuzeybatı Nekropol Kilisesi zemin mozaik panosu beyaz renkli tessera dediğimiz küçük mozaik taşlarından oluşur. Bu resim sanatının çağdaşlığı açısından arka plan, mekân ya da zemin anlamına gelir. Panonun tam ortasında Hadrianopolis yerelinde mevcut olan ve antik dönemden günümüze hala yetiştirilen üzüm bağının filizlendiği çift kulplu kap yer alır. Bunun iki yanında karşılıklı simetrik yerleştirilmiş, tavus kuşu figürleri görülür. Bizans ve Hristiyan ikonografisinde; panonun ortasında yer alan kap, kutsal suyun çıktığı kaptır. Kutsal su aslında İsa’nın kanı ve ayindeki şarabı sembolize eder. Refrigerium sahnesi ve tavus kuşu figürlerini, Geç Antik Dönem ve Bizans Dönemi’nde sıklıkla görebiliriz.

Tavus kuşlarının yer aldığı bu kompozisyon, sanatsal yönüyle birlikte incelendiğinde anatomik detayların da dikkatle ele alındığı görülmektedir. Görkemli kuyruklarıyla dikkat çeken kuşların erkek bireyler olduğu anlaşılmaktadır. Figürlerin anatomik oranları genel olarak başarılıdır. Kuşların baş ve boyunları yandan, göğüs ve bacak bölgeleri üç çeyrek cepheden, kuyrukları ise doğrudan önden resmedilmiştir. Eserde analog renk armonisine yer verilmiş; sarı-turuncu ve mavi-yeşil tonlar yan yana kullanılarak görsel uyum sağlanmıştır. Tavus kuşlarının kuyruklarında kırmızı, yeşil, mavi ve turuncu tonlarının bir arada kullanılmasıyla dörtlü renk armonisi oluşturulmuştur. Ayrıca, vazo ve tavus kuşlarının gövde kısımlarında monokrom renk armonisi kullanılmaya çalışılmıştır. Kompozisyondaki tavus kuşlarında, krater yüzeyinde, sarmaşık dallarında ve yapraklarında ışık-gölge dengesi kurulmak istenmiştir. İlk bakışta panodaki düzen simetrik izlenimi verse de detaylarda çeşitli farklılıklar gözlenmektedir (Res. 6).

Resim 6
Kuzeybatı Nekropol Kilisesinde Yer Alan
Mozaiklerin Tavus Kuşu Motifli Kısım (Kazı
Arşivi).

Orijinali doğal taş tesseralarla yapılmış olan tavus kuşlarının yer aldığı kompozisyon proje kapsamında cam tesseralarla yeniden canlandırılmış ve yapım aşamaları adım adım gösterilmiştir. Çalışma, “Karabük Üniversitesi Safranbolu Şefik Yılmaz Dizdar Meslek Yüksekokulu Geleneksel El sanatları bölümü” öğrencileri ile ‘Vitray’ dersi kapsamında Karabük Üniversitesi bilimsel araştırma projesi (KBÜ-BAP) desteğiyle yapılmıştır (Res. 7).

Resim 7
Cam Tessera ile Yeniden Yorumlanan Tavus
Kuşlu Mozaik Çalışması (Araştırmacı
Arşivi).

Mozaik yorum kopyasında mümkün olduğunca güncel yorumlardan kaçılmıştır (Res. 8). Çalışmanın çağdaş yanı; dönemine uygun bir malzeme ile yeniden ele alınması, ön lisans eğitimi kapsamında vitray dersine farklı bir bakış açısı kazandırmak açısından önem arz etmektedir. Bu çalışma disiplinler üstü bir özellik de taşır; çünkü arkeoloji ve geleneksel resim sanatı birleşerek cam malzemenin merkezde olduğu vitray dersi kapsamında çağdaş bir yorum kazanmıştır. Vitray, malzemesi cam olan pek çok farklı biçimi olsa da mimariden kopmayan geleneksel bir sanat biçimidir. Günümüzde de vitray çalışmalarına çağdaş bir bakış açısı kazandıran yeni araştırmacılar vitray eserlerin mimari ve taşınmaz bir eleman olmanın ötesine geçirmiştir. Bu araştırmada da vitray mimari bir eleman olan Mozaik panoyu taşınabilir ve de zaman zaman yeri değiştirilebilir bir sanat nesnesi haline getirmiştir. Çağdaş anlamda bu gibi çalışmalar ‘malzeme resmi’ olarak da adlandırılabilir.

Resim 8

Kazı Alanında Kazı Eser Deposu Binasına Yerleştirilen Cam Mozaik Tavus Kuşlu Mozaik Pano Reprodüksiyonu ve Detayı (Araştırmacı Arşivi).

Bulgular

Hadrianopolis Antik Kenti Kuzeybatı Nekropol Kilisesi'nde yer alan tavus kuşu figürlü zemin mozaïği, beyaz arka plan üzerinde simetrik yerleştirilmiş iki erkek tavus kuşundan oluşmaktadır. Kompozisyonun merkezinde, üzüm salkımı taşıyan bir kap yer almakta olup, bu figür Bizans ikonografisinde kutsal su ve ayin içeceği ile ilişkilendirilmiştir. Aynı zamanda bu kap ve iki yanında bulunan tavus kuşları cennette sonsuz yaşamı da temsil etmektedir. Kaptan akan içecek ile de bolluk ve bereketin sonsuz yaşam ile cennette olacağı vurgulanmak istenmiştir.

Sanatsal açıdan, figürlerdeki anatomik detaylar dikkat çekicidir: baş ve boyun yandan, gövde üç çeyrek cepheden, kuyruk ise önden resmedilmiştir. Renk kullanımında analog (renk çemberinde yan yana duran renkler) ve dörtlü renk armonileri (tetradik) tercih edilmiştir. Figürlerin renk geçişlerinde ve sarmaşık detaylarında ışık-gölge dengesi kurulmaya çalışılmıştır. Kompozisyonun ilk bakışta simetrik görünmesine karşın, detaylarda çeşitli varyasyonlar gözlenmektedir.

Orijinal mozaik, doğal taş tessera kullanılarak yapılmışken; çağdaş uygulamada cam tessera kullanılmıştır. Cam tessera, uygulama kolaylığı, hijyen, renk çeşitliliği ve ışık geçirgenliği gibi özelliklerinden dolayı tercih edilmiştir.

Mozaik Reprodüksiyon çalışması, Karabük Üniversitesi Safranbolu Şefik Yılmaz Dizdar Meslek Yüksekokulu Geleneksel El Sanatları Bölümü “Vitray” dersi kapsamında gerçekleştirilmiş, cam mozaik panosu kazı alanındaki eser deposuna uygun koşullar ve monte işlemleri oluşturularak yerleştirilmiştir.

Bu çalışma, sadece geleneksel bir sanat nesnesinin yeniden üretilmesi değil; aynı zamanda arkeolojik bilgi, sanat tarihi ve çağdaş sanat eğitimi arasında bir köprü kurma amacı taşımaktadır. Gelecek çalışmalarında da disiplinler üstü çalışmalara örnek olmayı hedeflemektedir.

Sonuç

Bu araştırma, geleneksel mozaik sanatının çağdaş tekniklerle yeniden üretiminin hem kültürel mirasın korunması hem de sanat eğitimi açısından önemli çıktılar üretebileceğini göstermiştir. Hadrianopolis Kuzeybatı Nekropol Kilisesi’nde yer alan tavus kuşu figürlü mozaik pano, sembolik ve sanatsal değeriyle dikkat çekmekte; çağdaş malzemeyle yapılan reprodüksiyon çalışması ise öğrencilerin sanat üretim süreçlerine aktif olarak katılımını sağlamaktadır.

Antik mozaiklerin güncel yorumlara konu edilmesi, hem geçmişle günümüz arasındaki estetik ve düşünsel bağların kurulmasına olanak tanımakta hem de disiplinler arası ve disiplinler üstü bir öğrenme ortamı yaratmaktadır. Bu bağlamda, vitray ve cam mozaik uygulamaları sadece teknik değil, aynı zamanda kültürel ve pedagojik bir işlev de üstlenmektedir. Mozaikler tarih öncesi dönemlerde günümüz tuval resminin ilk örnekleridir; eşsiz, dayanıklı ve döneminin çağdaş sanat nesneleridir.

Sonuç olarak, Hadrianopolis antik kenti örneğinde olduğu gibi arkeolojik bulgular, çağdaş sanatın ilham kaynaklarından biri haline gelebilmekte; öğrenciler bu süreçte hem tarihsel bağlamı deneyimleyebilmekte hem de sanatın dönüştürücü gücünü birebir tecrübe edebilmektedir. Bu tür uygulamaların yaygınlaştırılması, sanat eğitiminin kültürel mirasla bütünleşmesini sağlayarak disiplinler arası ve disiplinler üstü, yenilikçi ve yaratıcı süreçleri içeren modellerin gelişmesine katkıda bulunması amaçlanmıştır.

Kaynaklar – Bibliography

Çelikbaş 2021	E. Çelikbaş, “Paphlagonia Hadrianopolisi’nin Yerel Özellikleri ve Çevre Bölgelerle Olan Kültürel Bağlarına Bir Bakış”, E. Sökmen - A. Schachner (eds.), Byzas 26, Understanding Transformations: Exploring The Black Sea Region And Northern Central Anatolia in Antiquity, İstanbul, 165-179.
Çelikbaş - Verim 2022	E. Çelikbaş - E. Verim, “Hadrianopolis Topoğrafyasının ve Doğal Kaynaklarının Kentteki Etkileri (2017-2020 Sezonları)”, Avrasya Beşeri Bilim Araştırmaları Dergisi 2, 1, 58-86.
Çelikbaş - Verim 2024	E. Çelikbaş - E. Verim (eds.), Hadrianopolis Kuzeybatı Nekropol Kilisesi, Ankara.
Çetin 2017	Y. Çetin, “Türk Sanatı Bezeme İkonografisi Açısından Tavus Kuşu Figürlerinin Bir Değerlendirmesi”, Kesit Akademi Dergisi 3, 9, 1-17.
Oyarçin - Kızıyalçın-Oyarçin 2024	K. Oyarçin - F. Kızıyalçın-Oyarçin, “Kuzeybatı Nekropol Kilisesi Sikkeleri”, E. Çelikbaş - E. Verim (eds.), Hadrianopolis Kuzeybatı Nekropol Kilisesi, Ankara, 104-127.
TDK 2025	Türk Dil Kurumu Sözlükleri, https://sozluk.gov.tr/ (Erişim Tarihi: 09 Mayıs 2025).
Verim 2019	E. Verim, “Paphlagonia’da Bir Piskoposluk Merkezi: Hadrianopolis Antik Kenti”, A. Işık - T. Aydeniz - İ. H. İmamoğlu (eds.), Uluslararası Geçmişten Günümüze Karabük ve Çevresinde Dini, İlmi ve Kültürel Hayat Sempozyumu, Karabük, 276-289.
Verim 2022	E. Verim, “Hadrianopolis Antik Kenti’nden Bir Grup Erken Bizans Dönemi Sütun Başlığı”, SDÜ Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi 55, 183-200.